

ТЕМА:

„КАД НЕ ПОШТУЈЕМО ПРАВИЛА, ОНДА...“

Рад израдио:
Вукашиновић Вук

Организатор:
Агенција за борбу против корупције

ВРЛО КРАТАК УВОД

Сматрам да сам у обавези да напишем кратак увод о раду који следи, јер је форма рада... необична.

У питању је писмо које шаље Иван Јастрзембски познатом руском писцу Фјодору М. Достојевском.

Јако је битно да се зна да је Иван Јастрзембски постојао^[1], и да није плод моје маште. Такође је битно да се зна да су се њих двојица стварно познавала, и да то није плод моје маште.

Као што је речено, врло кратак увод.

Знам да сте нестрпљиви да прочитате овај рад, јер вероватно имате још милион њих да прођете и ја ћу вам услишити захтев!

РАД МОЖЕ ДА ПОЧНЕ!

(*усклици радости док се завеса диже*)

СРЕЋНО!

---

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Petrashevsky_Circle#List_of_Petrashevists (погледајте бројеве 7 и 23)

Драги Фјодоре,

Иза ових лоше склопљених реченица налази се твој дугогодишњи пријатељ и вечити дужник - Иван Јастрзембски. Пре него што се превише распишем на тему која ми ових дана просто не да мира, желим да ти се још једном захвалим што си ми спасио живот.

Мој план да извршим самоубиство би сигурно доживео успех, али твоја чврста рука и непоколебљива воља спасиле су мој дух од седмог круга пакла и његовог опаког чувара Минотаура. Моје тело си спасио од неозначене плитке раке и од њеног неумољивог чувара - црва. Мада прилично сам сигуран да ти црви нису захвални.

Горе наведена захвалност није написана из порива куртоазије Фјодоре, мислим да сам након година лутања коначно нашао смисао свог живота, што би било немогуће уколико моје тело чини литолошки састав Сибира.

Недавно се десио један, наизглед, небитан догађај у мом животу. Док сам прелиставао своје белешке, пажњу ми је привукао један папир. Привукла ме је његова боја, јер је очигледно био стар. Радозналост је надмашила сва друга осећања, и издвојио сам тај папир. Чим сам на врху папира прочитао реч *Égalité* знао сам о ком папиру је реч. Знао сам, јер је то био последњи лист који сам исписао вече пре хапшења. На папиру су се налазиле тезе о којима сам хтео да се продискутује на следећем састанку Петрашевишта.

На дну странице налазио се цртеж римске богиње Јустиције. Мислим да мало ласкам себи када ону жврљотину називам цртежом. Заправо то је била чудна комбинација линија и кругова која је требала да прикаже римску богињу права и правде са њеном легендарном опремом. Њеним повезом, теразијама и мачем.

Читајући своје белешке, као јабука на главу Исака Њутна, на памет ми је „пала“ једна мисао. Па ја сам због ових размишљања био принуђен да четири године проведем у антропогеном паклу. Место где један нокшир за вршење нужде опслужује две стотине људи. Где те слабашан хук ветра брижљиво као мајка ушушка пред сан, само да би те ујутру, свом својом силином тргнуо из истог. Где би човек, наводно, једино когнитивно биће на Земљи, због бољих ципела зубима преклао жилу куцавицу другом човеку.

Сибир - једино место на свету где је ниво људскости у људима низак колико и температура.

Док год крв струји овом мешином костију и меса, нећу заборавити дане у сибирском обданишту и лекције о зверском делу сваког човека.

Нисам могао више да издржим притисак успомена, па сам узео папир и бацио га у ватру. Помислио сам да осим за разбуктавање старих страсти може послужити и за потпаљивање ватре.

Након тог догађаја, размишљао сам и сабирао утиске, али највише сценског простора доделио сам правилима. О њима највише размишљам. Хтео сам да запишем своја размишљања и утиске, па сам одлучио да применим методу коју је Рене Декарт користио при писању свог познатог дела „Метафизичке медитације“. Интроспекција. Дубоко и прилично неугодно зазирање у најинтимније делове човекове личности.

Шта је правило? За мене правило представља мртво слово на папиру које за циљ има опструкцију животињских нагона и да се неумерене екскурзије друштвено неприкладних нагона адекватно казне.

Наравно кроз историју можемо видети мноштво примера где је неумерено задовољавање основних нагона било потпуно у складу са правилима. Најпознатији пример је римски Колосеум.

Крвави олтар где је народ у својству публике могао да присуствује биткама до смрти. Као да је у питању најобичнији позоришни комад, само са фаталним крајем за једног од учесника. Надам се да грешим када кажем да би сваком члану публике најсрећнији тренутак у животу био, када би они били извршиоци цареве одлуке. Односно, када би они узели проклету гладијус и њиме пробурозили посрнулог гладијатора. Можда би ипак били срећнији да су у царевом кошу у том тренутку, када се одлучује о нечијем животу.

Сећаш ли шта су нам говорили затвореници? Говорили су да је убиство из ниских побуда друго највеће задовољство које постоји, одмах након проведене ноћи са *до тада* чедном девојком. Судаћи по њиховом изгледу додао бих и вероватно без њеног пристанка.

Што се тиче римског Колосеума, желео бих да још додам, да ми никада неће бити јасно апсолутно покораване вољи цара. Рецимо да је одлука цара била да се борцу који је очигледно изгубио борбу, спреми обилан оброк и односе у арену, а да се над победником демонстрира оштрина сечива. Шта се онда дешава?

Да ли у бесмисленим ситуацијама, треба поштовати бесмислена правила?

Човек је таксономски заведен као *homo sapiens*, или „разуман човек“. Шта се дешава са човеком када најниже страсти савладају његов разум? Он постаје део урлајуће помамљене публике којој из очију кипи крв док разјарено навија за смрт, или још горе - постане политичар.

Јако је битно да правила буду разумна. Историја је пуна примера неразумних правила којих су се људи слепо држали. Наиме у немачким дворевима постојала је институција такозваних „дечака за шибање“. Какав год несташлук да почине деца краља, казну би сносила деца племићких породица која су се играла са краљевом децом. Фасцинантно.

Кажњавање изгреда и прављење преседана су два највећа проблема права, јер је врло тешко одредити сврсисходну последицу за непоштовање правила. Морам да узмемо у обзир и чињеницу, Фјодоре, да ће особа која има одговарајућу позицију унутар власти или уколико је монетарно снабдевена сносити лакше последице било ког деликта. Што значи, нажалост, богата или моћна особа неће за исти прекршај добити исту казну као сиромашна или обична особа, јер они немају шта да ставе на тас олакшавајућих околности. Нешто има у том злату, када су теразије богиње Јустичије толико подложне његовом утицају.

Постоји одређена законитост између имућности и кршења правила. Емпиријски сам закључио да што је особа богатија, већа је вероватноћа да је прекршила правила, али да није санкционисана. Проблем за имућну особу настаје када се превише осоколи, и направи грешку у корацима током финог плеса између криминала и правде.

Кад не поштујеш правила, онда, бојим се да је сваки исход могућ. Чак и најгора варијанта, да се недужна особа осуди за дело које није починила. Поражавајуће, али истинито.

Последице изгреда нису равномерно распоређене, и да, признајем да правда у садашњем стању више личи на ванбрачно дете људи и гомиле папира него на исконску жељу за равноправношћу, али то и даље не значи да треба да се упустимо у анархију или нихилизам, правила МОРАЈУ да постоје.

У противном разлика између људи који су тек открили ватру и људи сада би била занемарљива.

Као што смо осетили и на сопственој кожи Фјодоре, иако туп, мач богиње Јустиције стварно зна да зада јак ударац. Још увек сматрам да смо *неодмерено* осуђени. Ја сам се прикључио групи интелектуалаца који су се једном недељно налазили и дискутовали о могућим решењим за очигледно нарушен систем. Сада знам, и у прошлости сам знао, али сам порицао, да је цела реторика превише добра да би била могућа. Зашто је немогуће, толико заводљиво и опијајуће?

Човека из стања опијености, свашта може отрезнити, али понајвише хладноћа док са привезаним рукама на леђима и капуљачом на глави чека судбоносни метак стрељачког вода. У последњем тренутку казна нам је преиначена из смртне у *врло* тешку робију у Сибиру, вероватно са циљем да се цар прикаже као милосрдна особа. Благо нама.

Као и у случају римског цара, свака одлука се беспоговорно извршава, што ми неизмерно смета. Зашто нико из тог бесконачног ланца чиновника није иступио и указао на непоштовање основних људских права и злоупотребу моћи? Плаше се? Да ли би се уплашили да су затворили њихове ближње или би се бацила која рубља у правцу теразија?

Као резултат интроспекције, на свет сам изнедрио следеће питање за које сматрам да свако треба да постави себи.

Да ли поштујемо правила, из страха од последица изгреда, или зато што нам здрав разум налаже да их испоштујемо?

Невоља је у томе, што је на свакоме од нас да одлучи шта је разумно, а шта није. Ја сам закључио да сваки подухват чијом последицом не чинимо никакву штету себи, другом лицу или природи може сматрати разумним.

Морам да нагласим још једну ствар, уколико би сваки човек без изузетка био разуман, Земља би била веома досадна планета за живот.

На почетку писма сам помало сензационално написао да сам пронашао смисао свог живота. Наиме, након што сам детаљно анализирао свој живот, одлучио сам да идеје о равноправности окачим о клин, и да се вратим свом правом путу. Науци. Научна правила мораш да поштујеш. Наука не зна за нескладне тасове на теразијама и отупеле мачеве, већ само за резултат.

Вероватно пуцаш од среће, јер периферним видом увиђаш да нема још много Иванових глупости за читање. Пријатељу, не знаш колико ми недостају наши разговори, али стварно је зачуђујуће колику помоћ може човеку да пружи један добар разговор са самим собом. На крају крајева, сами смо себи најбољи пријатељи, зар не? Осим у ситуацијама када покушавамо да се убијемо, у тим тренуцима је пожељно присуство пријатеља, па макар да нам измакне столицу када хоћемо да се обесимо. Не. Чекај! Они су ту да нам скину омчу са врата и пруже утеху, или као неки пријатељи, ударе два јака шамара.

Фјодоре, још ме боли глава од твоје шаке.

По старом добром обичају, за крај од тебе тражим једну услугу. Када будеш размишљао о следећој књизи, замолио бих те да она буде о екосистему затвора. Чак ти предлажем и наслов: „Записи из *срећног* дома“.

Твој дугогодишњи пријатељ и вечити дужник, Иван Јастрзембски